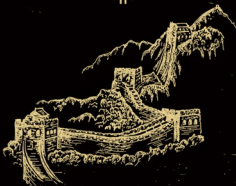

MURIEL ROMANOVÁ

MARCO
POLO

ZA VELKOU ZDÍ

+||+

MARCO POLO

Muriel Romanová

MARCO POLO

Za velkou zdí

slovaart

Copyright © Edition °1
Translation © Jan Hlavička, 2003
Czech edition © Nakladatelství Slovart

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této knihy nesmí být bez předcházejícího písemného souhlasu vydavatele reprodukována ani šířena v jakékoli podobě, jakýmikoli prostředky, elektronickými či mechanickými, ve formě fotokopii či nahrávek, respektive prostřednictvím současného či budoucího informačního systému.

Věnuji Solal

Děkuji

Alainovi za podporu, čas, nápady, trpělivost a vše ostatní...

*Françoise Rothové za stálou pozornost, uvážlivé rady,
za přesnost, za vše, co obohacovalo naši spolupráci.*

René Guiltonovi a celé redakci za profesionální přístup.

*Isabelle Baticleové za poetická a spirituální vnuknutí
a důvěrnou znalost Číny.*

*Séverine Bardonové, jež mi byla cennou
dopisovatelkou z Pekingu.*

*Collete Bardonové, Cathy Beaudequinové,
Colette Bernèsové, Francis Decorsièrové a Jeanne
Ribaucourové, Gisèle Jreigeové, Isabelle Maruinové
za upřímnost a ohledy.*

*Valérii-Andrée Dorléansové za zevrubnou četbu, čas,
hojnost a výstižnost připomínek.*

Doktoru Michelu Jreigeovi za informace o čínské medicíně.

*Michelu Potezovi za vzpomínky z cest po Asii,
za vyprávění o ženách a jižních mořských bouřích
a za inspiraci, již mi dávala jeho kouzelná usedlost.*

*A v neposlední řadě Florence a Marine za svěžest pohledu
a také za pomoc, když jsem se dostala do časové tísně.*

A Solal za to, že byla se mnou.

OBSAH

<i>Poděkování</i>	7
<i>Úvod</i>	11
1. Hon velkého chána	15
2. Na cestách Číny	38
3. Siou Lan.....	61
4. Připomínka minulosti.....	72
5. Císařova smrt	97
6. Kublajův dar	116
7. Lékařovo tajemství.....	126
8. Kurtizána	149
9. Císařův sen.....	168
10. Ostrov vycházejícího slunce.....	183
11. Hněv velkého chána	209
12. Dračí krev	215
13. Kamikaze.....	230
14. Volání srdce	244
<i>Poznámka autorky</i>	251

ÚVOD

Je sám.

Za společníci se mu vnucuje mléčná mlha. Oblaka bílých stínů plují nocí jako přízraky. Zachvěje se chladem a žíly na spáncích se mu rozbuší. Mlha zhoustla tak náhle, že vše kolem něj zmizelo. Mžourá, ale nic nevidí. Pouze se mu z vůně jasmínu točí hlava. Vlhký vzduch mu svírá hrdlo a žaludek se zvedá. Rád by vykřikl, volal, ale od narození mu z úst nevyšel jediný zvuk.

A tak zavře oči, aby neviděl. Slyší známý pajdavý krok. Karabáč se zlehka dotkne vysokých travin a rozechvěje je. Zvedne víčka a rozeznává v té tmě několik bílých skvrn. Neobratně si vyhrne límec a jde vpřed, aby se vzdálil z dosahu karabáče. Napřahuje ruce, tápe, nahmatá svěží květ, něžně ho odtrhne a uloží do bambusového košíku, který má přes rameno. Potom se mlha začne zvedat. Ukáže se temná obloha bez mráčku, černě, na níž září tisíce maličkých světlušek. Na obzoru se občas zažehnou snopy světla a zapadnou za něj. A chlapec se jako každou noc ptá, odkud se ty létající hvězdy berou.

V očích se mu odrážejí nebeské jiskry. Hledí na bílé vločky ve větvích, jež mu sahají po prsa. Vklouzne mezi keře, rychle a mrštně přechází od jednoho k druhému. Už se trochu zahřál. Do rozednění je ještě daleko, ale musí si pospíšit. Slyší, jak správce na někoho křičí. Zrychluje. Popruh koše ho řeže do ramene. Jasmínový květ vydává

nejkrásnější vůni právě vprostřed noci. Horko dne mu nesvědčí. Koš se plní bílými květy a chlapec si představuje, že v něm má oblaka. Představuje si, že poletuje oblohou a češe mraky. Kašle do rukávu co nejtišeji. Správce by nadával, že květy uvadnou. Postupuje rychle, ještě rychleji, ale pořád to nestačí. Brání se tomu, ale duchem je jinde. Tentokrát sní o ženě, která se bude kochat parfémem ze všech těch květů, jež nasbíral. Bude to jeho matka. Je krásná a její úsměv připomíná zářivé perly. Vezme ho do náruče a on ucítí vůni, z níž se mu zamotá hlava. Ví, že ji jednoho dne najde.

Rána karabáčem ho vytrhne ze snu.

„No tak, Tao, abys nám tu neusnul! Jinak tě velký chán pošle do útulku.“

Tao Č'jou se celý chvěje a znovu se pouští do práce. O velkém chánovi už slyšel hodně. Je to prý obr, který požívá děti. Zajímalo by ho, co je to útulek. Představuje si však, že je to místo mnohem horší než tyhle jasmínové plantáže. Jinak by ho tam velký chán přece neposílal. Znamená Čangüv spiklenecký pohled. Čang je starší a silnější než on, a hlavně hbitější.

Kolik času ještě zbývá do rozbřesku? Tao se pokaždé těší, až sluneční paprsky jako šípy proniknou těmi proklatými jasmíny a dřina skončí.

„Končíme, děti,“ nařídí konečně správce.

Z plantáže se šourají zemdlené postavičky. Tady práce sice skončila, ale ještě je třeba dojít na statek, kde se květy uloží stejně citlivě, jako se trhaly. Teprve pak si smějí lehnout. Onehdy šel krajem jakýsi lékař a zavolali ho k jednomu nemocného chlapci, kterému se udělalo *velké zrno*. Aspoň tak tomu lékař říkal. A také správci řekl, že *tak malé* děti by neměly tolik pracovat. Když se Tao cítí unaven nebo když se mu nechce dělat, přeje si, aby mohl říct, že je *tak malý*. Tao je však němý.

Z plantáže se vleče. Bolí ho rameno, ale neodvažuje se stýskat si. Čang se na něj povzbudivě usměje. Je mu už devět, ale vypadá stěží na šest. Ruce má však jako sta-

řec, scvrklé jako sušený fík. Říká, že až vyroste, vrátí se domů. Otec ho prodal, když mu bylo pět. Čang zapomněl na všechno, na jméno vesnice i na matčin hlas.

„Zvedni se, Tao. Přece tě neponesu. Už tam skoro jsme. No tak, dělej,“ vybízí ho správce.

Tao klečí a sbírá květy z cesty. Když zjistí, že jsou celé od prachu, do očí mu vhrknou slzy. Bude je muset opláchnout, teprve pak si může jít lehnout. Čang přiklekne a pomáhá mu.

„Ponesu ho já,“ prohlásí hrdě.

Tao pracně vstane.

„Dobrá, ale když to nezvládneš, potrestám tebe.“

Čang si hodí přítelův koš přes rameno a vezme Taa na záda. Zpočátku kráčí svižně, ale brzy se zadýchá. Tao Č'-jou mu klepe na rameno, aby si odpočinul.

Čang klesne na kolena.

„Tak vidíš, nezvládneš to,“ poznamená správce.

Chlapec je u konce s dechem, zvedne hlavu a pohlédne správci do očí.

„A co kdybyste ho jednou nesl vy?“

„Od toho tady nejsem. Já nemůžu za to, že vás rodiče prodali.“

„Taa nikdo neprodal!“ vybuchne Čang a správce se rozchechtá.

„Jen se na něj podívej! Kdo by ho taky koupil? Stejně je to nějaký parchant.“

Tao sice neví, co znamená slovo parchant, ale už ten opovrhlivý tón v něm vzbudí neovladatelný vztek. Vrhne se na správce a zahryzne se mu do zmrzačené nohy. Muž zařve bolestí a tluče ho.

„Ty prevíte! Necháš mě?!“

Čang přiskočí a začne do správce kopat. Invalida Taa pustí a chlapec upadne. Malátně se zvedá, zatímco správce si vylévá vztek na Čangovi. Tiskne ho kolenem k zemi a bije ho ze všech sil. Tao na to civí jako ohromený. Karabáč dopadá na přítele, přítel se krčí a snaží se krýt rukama. Ostatní děti se schoulily k sobě a zděšeně přihlížejí.

Brzy jsou slyšet už jen rány. Čang se zmítá. Taovi tluč srdce jako o závod. Správce se zadýchal a zpomalil, obrátí se, pohlédne na Taa a v očích má šílenství.

Tao se nerozmýšlí a uhání k jasmínové plantáži. Přikrčí se, hlavu má těsně pod úrovní květů. Obklopuje ho vůně. Sípavý dech přehlušuje praskot listí pod nohama. Už se nevrátí. Po tvářích mu stékají slzy, ale ani ho nenapadne je setřít. Za sebou slyší nářek ostatních dětí a správčův hlas, jak ho volá.

Ten hlas se zlověstně blíží...

HON VELKÉHO CHÁNA

Léto 1278

Kdesi v mongolské říši

Roztáhne křídla a plachtí proti větru, bez boje se poddává té neviditelné síle, jež ho vynáší nad vrcholy. Vzdušné proudy ho unášejí jako suchý list a slunce se mu odráží od křídel. Tu ho strhne prudký poryv a na okamžik ho vychýlí. On však jen nepatrně mávne konečkem křídla a srovná se. Chvilí jako by váhal, ale pak zůstane viset ve vzduchu a náhle padá jako kámen. Jeho kořist nemá nejmenší naději.

Dole na zemi se jeden muž odlišuje od ostatních dvořanů. Má světlé vlasy, bílou pleť a na tyto končiny podivné, modré oči. Marco Polo je cizinec a na svou odlišnost je hrdý. Je mu teď čtyřiaadvacet a svaly mu jen hrají. Zpod plstěné čepice mu vylézají tmavě plavé vlasy. Pěstěnou rukou si pohladí bradku a knír, který si dvakrát denně pečlivě zastříhuje. Odloučil se od dvořanů a přešel k sokolníkům. Orel se už zase vznáší v povětří a v drápech si odnáší kořist. Marco zaryje paty koni do slabin a nespouští oči z letícího dravce. Cválá a pomalejším koním se vyhýbá na poslední chvíli.

Orel konečně zpomalí let a zvolna plachtí k zemi. Před sokolnickovým koněm pustí kořist na zem, majestátně slo-

ží křídla a usedne na pánovu pěst. Zobák se mu ještě leskne granátovými kapkami krve.

Marco užasle zamíří ke koni mladíka, který se stejně jako on odlišuje od ostatních dvořanů. Má matnou pleť, vyholenou hlavu a nepřiliš šikmé oči.

„Tvůj orel je úžasný.“

Muž Marka pozdraví pokynem hlavy.

Marco rovněž pokyne a zeptá se: „Jsi Číňan?“

Mladík na něj podivně pohlédne. „Ne. Proč? Hledáte snad nějakého Číňana?“

„Jsem tu už tři roky a ještě jsem nenarazil na jediného.“

Muž se rozesměje.

„Ani já. A jsem tu patnáct let! Jsme u dvora velkého chána, toť vše, pane Marco Polo. Dnes vás vidím na honu poprvé,“ dodá.

„Posledně nás zastupoval otec a ...“

Zarazí se. Proč se tomu zcela neznámému člověku omlouvá? Stále si v mongolské říši připadá průzračný jako voda, zranitelný jako plavčík před první bouří. Nedokáže si zvyknout na nepříjemný pocit, že jeho poznává každý, zatímco on nezná nikoho. Dřív s ním byl vždy otec Nicolo a veškerou pozornost strhával na sebe. V této chvíli mu skoro chybí.

Cvalem k nim dojíždí jakýsi muž. Zastaví se a Marka si nevšímá. Je již zralého věku, rovněž má vyholenou hlavu, oblečen je do vzácného hedvábí a podle klobouku se jedná o vysokého úředníka.

„Sango, zbláznil ses? Vypustit orla bez mého svolení... Byl tam nahoře jediný.“

„A císař?“ zeptá se onen Sanga.

„Naštěstí se zaměstnával něčím jiným a ničeho si nevšiml.“

Na Sangově tváři je patrné zklamání. Stařec se zájmem pohlédne na Marka a dodá: „Náš pán a velitel se na vás už několikrát ptal.“ Potom se otočí zpět k Sangovi a suše praví: „Honem se vrať k ostatním sokolníkům.“

„Ano, ctihodný Phagpo,“ ukloní se Sanga.

Takže tenhle ještě čilý stařec je onen ctihodný lama, který má takový vliv na velkého chána.

Marco Polo znovu pohlédne na dravce.

„Ten tvůj orel je úžasný, Sango. Lovíš vždycky jen s ním?“

„Ovšem. Každý pták, podívejte se, má na noze kovovou destičku se značkou svého pána.“

„Tak trochu jako lidé...“

Sanga se na něj upřeně zadívá, svraští obočí a náhle je ve střehu. Marco už lituje svých slov. Stále ještě nedokáže odhadnout reakce. Všechno je tady tak jiné...

Sanga pobídne koně. Ve chvíli, kdy se kuň rozjede, orel rozevře perutě, jako by koně i jezdce nesl. Marco jede za ním a závidí mu tu klidnou sebejistotu, již mu dává orel.

Vyhlíží královský praporec.

Čingischánův vnuk Kublaj, dědic mongolské říše, jež se rozkládá od dunajských nížin po korejské břehy, se snaží dobýt jih Asie. Planiny severní Číny zaplavila mongolská vojska, ale jih i nadále klade odpor. Velký chán Kublaj se snaží udržet rovnováhu mezi mongolskými tradicemi a zvyky čínské civilizace. Teplé roční období tráví v letním paláci v lese, kde pořádá obrovské hony.

Nahánění začalo před dvěma dny a stále ještě je nad stromy vidět špička letního paláce. Každé dva roky si chán připomíná svůj dřívější kočovný život a dává si postavit stan. Jenže tento stan je tak okázalý, pokrytý tygřími kožešinami a potažený zlatým hedvábím, že může směle soupeřit s kterýmkoli palácem v Chánbaliku.

Křik honců dál zní jako hukot potoka. Markovy uši dráždí šustění listoví. Občas náhlý praskot prozradí přítomnost zvěře, jež prchá tam, kde si ji lovci přejí mít.

Sevřené řady, které postupovaly od chánova letního paláce, už trochu prořídly, muži se rozptýlili v mírně zvlněné pláni s hájky a lesy. Dav tisíců dvořanů se táhne ně-

kolik *li*. Muži se psi se postaví do řady po chánově levici i pravici. Do následujícího dne se obě řady opět spojí a vytvoří široký kruh, v němž bude zvěř v pasti. Potom se dvůr bude hodinu po hodině přibližovat do středu kruhu a začne hon. Obrovští psi se štěkotem vyrazí a poženou jeleny, medvědy a vlky do středu.

Řady postupují zvolna, neúprosně. Teplý letní vánek je prosycen pachem zpocených mužů. Sokolníci vypouštějí dravce na drobnou zvěř. Orli a sokoli vzlétají, plachtí ve větru a opisují na azurové obloze kaligrafické křivky.

Marco konečně zahlédne chána.

Kublaj sedí několik stop nad zemí v překrásných nosítkách, jež nesou čtyři našňorení sloni. Velký chán dá otroku znamení a tlustokožci zastaví.

Kublaj si pod baldachýnem ze lvích kůží, na nichž ještě leží zlaté a hedvábné látky, jež splývají až na hřbety slonů, vytvořil soukromí.

„Květe můj lotosový, oblaž mi nefritový stvol. Cítím, že po tobě touží.“

Vyvolená souložnice poklekne a potom k němu přispěchá s pokorným úsměvem.

Chán poodhrne hedvábí. Přisunuli klec, v níž poletují jeřábi, kteří se nemohou dočkat, až se konečně dostanou na svobodu, a netuší, jaký je očekává osud. Vrchní sokolník čeká na pokyn, Kublaj zvedá ruku. Naráz otevrou klece a ptáci vylétávají. Pak přicházejí na řadu sokoli. Kublaj sleduje dravce, jak vzlétají mocnými záběry křídel. vzdalují se nad vrcholky stromů a pronásledují jeřáby, kteří nabírají na rychlosti. Zanedlouho zatáhne oblohu ptačí mračno.

Marco marně čeká, až mu chán pokyne.

Před soumrakem služebnictvo postaví množství stanů vchodem k jihu a vytvoří přístřeší celému dvoru. Kublaj sedí po mongolském způsobu čelem k přítomným, ženy má po levici, muže po pravici, a bedlivě sleduje, co se děje v jeho okolí. Každý se chce ukázat v tom nejlepším svět-

le. Podává se oblíbený mongolský nápoj kumys. Nejdřív se napije velký chán, po něm pijí dvořané. Následuje jídlo, přítomní jedí prsty a sousta hojně zapíjejí rýžovým vínem. Netrvá dlouho a většina pozvaných je v podroušeném stavu. Zapomínají na veškerý protokol, rozhovoří se hlasitěji, halasně se smějí, plivou, krkají a nečekají, až tak učiní velký chán.

Marco dostane konečně pokyn a poklekne několik kroků od trůnu. Cítí vzrušení jako vždy, když se přibližuje k největšímu vládci známého světa.

„Marco Polo, vyprávěj dál o svých cestách. Kde jsi to vlastně skončil?“

„Kde se Veličenstvu zlíbí.“

„Jak jsi odjel z Benátek?“

„Otec si pro mě přijel, abych ho provázal až k vám, Veličenstvo. Věděl, že budu karavaně užitečný.“

Kublajchán sraští černé obočí. Posledně to slyšel zcela jinak. Otec o Marka přece nestál.

„Oživ mou chabnoucí paměť. Copak cestu, kterou se již ubíral, znáš lépe než on?“

„Ovšemže ne,“ připouští Marco, „ale mohl jsem mu dát nový pohled na vše, co zná tak dobře, že to už ani nevidí.“

„To je jako se mnou a mými souložnicemi,“ rozesměje se velký chán.

„Přesně tak, Veličenstvo,“ přitaká Marco. „Jistě si vzpomínáte, že jste mému otci svěřil úkol. A to přinést několik kapek oleje ze Svatého hrobu...“

„... a k tomu přivést sto mnichů, abychom uspořádali teologickou disputaci. Můj starší bratr Möngke, který vládl přede mnou, jednu takovou uspořádal a všichni na ni vzpomínají. Přítomen byl zástupce každého vyznání, jeden musliman, jeden buddhistický mnich a jeden mnich od vás, jakýsi Vilém z Buruku.“

„Z Rubruku, bratr Vilém z Rubruku,“ opraví ho se smíchem Marco.

„Možná. A nakonec vše, co mi tvůj otec přivezl, jsi ty!“